

Nr 197.

Godkänd av första kammaren den 10 maj 1921.

Godkänd av andra kammaren den 10 maj 1921.

*Riksdagens skrivelse till Konungen, i anledning av Kungl. Maj:ts
proposition angående tilläggspension åt läroverksadjunkten
A. Hesslén.*

(Bankoutskottets utlåtande nr 37.)

Till Konungen.

I en till riksdagen den 18 mars 1921 avlåten proposition nr 291 har Eders Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att adjunkten vid högre allmänna läroverket i Uppsala August Hesslén må, efter erhållet avsked från adjunksbefattningen, under sin återstående livstid uppbära utöver den pension, vartill han enligt gällande bestämmelser är berättigad, en tilläggspension från allmänna indragningsstaten till sådant belopp, att sammanlagda pensionsbeloppet uppgår till 2,500 kronor för år.

Frågan om rätt för lärare vid statsläroverk att för pension tillgodoräkna sig föregående tjänstgöring vid enskild läroanstalt har, såsom i statsrådsprotokollet berörts, tidigare varit förelagd riksdagen. I en till 1907 års riksdag avlåten proposition nr 96 föreslog Eders Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att ordinarie ämneslärare och ämneslärarinna vid allmänt läroverk, folkskoleseminarium och högre lärarinneseminariet måtte för rätt till pension få tillgodoräkna sig intill tio år av den tid, han eller hon, efter fullgörandet av de för behörighet till sådan tjänst erforderliga prov, vid enskilt läroverk med nit och skicklighet bestritt viss närmare angiven tjänstgöring. Statsutskottet, som hade att behandla propositionen, avstyrkte bifall till densamma, under anförande att förslaget innebure avvikelse såväl från hittills tillämpade regler för tjänstårsberäkning i berörda hänseende som ock från de grunder för sådan tjänstårsberäkning, vilka innehölles i det av Eders Kungl. Maj:t för

riksdagen då framlagda och av riksdagen i huvudsakliga delar godkända förslag till lag angående civila tjänst innehavares rätt till pension.

I detta ärende fattade kamrarna skiljaktiga beslut, vadan frågan förföll. Något nytt förslag i ämnet har sedermera från Eders Kungl. Maj:ts sida icke framlagts.

I sitt den 31 maj 1918 avgivna betänkande IV:1 föreslog sedermera lärarlönenämnden, att lärare vid statsanstalt måtte vid beräkning av tjänstår för erhållande av pension få tillgodoräkna sig de tjänstår utöver tre, han kunde hava varit anställd som lärare vid kommunal anstalt, dock högst 15 sådana tjänstår.

I häröver avgivet betänkande anförde löneregleringskommittén huvudsakligen, att spørgsmålet om ändrade bestämmelser angående beräkning av tjänstår för erhållande av statspension borde tillsvidare anstå för att upptagas till prövning först efter erhållande av en allsidig utredning, huruvida samt i jakande fall i vilken omfattning och under vilka förutsättningar statstjänsteman kunde böra vid tjänstårsberäkning i pensionshänseende få tillgodoräkna sig verksamhet annorledes än i statstjänst, varjämte kommittén hemställde om åtgärder för åvägbringande av en dylik utredning. Såvitt riksdagen har sig bekant, har någon sådan utredning hittills icke blivit ingångsatt. Frågan torde emellertid, i vad den avser lärarpersonalen, inom en nära framtid komma att upptagas i samband med vissa för närvarande under utredning varande spørsmål rörande omorganisation av undervisningsväsendet.

Då sålunda frågan om rätt för lärare vid statliga läroanstalter att i pensionshänseende tillgodoräkna sig tjänstår vid enskilda läroverk är att betrakta såsom ett spørsmål av vittomfattande principiell betydelse, torde enligt riksdagens uppfattning, innan en allsidig utredning i ämnet verkställts, i enskilda fall icke böra fattas beslut av beskaffenhet att kunna verka prejudicerande för en lösning av frågan i dess helhet.

Riksdagen vill i detta sammanhang erinra, att riksdagen tidigare behandlat en fråga rörande tilläggpension av enahanda art som den här föreliggande. Såsom i statsrådsprotokollet omnämnts, gjorde Eders Kungl. Maj:t i proposition till 1914 års förra riksdag (tionde huvudtiteln, punkt 37) framställning, att åt adjunkten vid högre lärarinneseminariet i Stockholm E. G. J. Lilljebjörn, som på grund av jämförelsevis kort anställning i statstjänst kunde erhålla endast avkortad pension å 1,920 kronor, motsvarande 23/35 av hel pension, måtte med hänsyn till hans långvariga lärarverksamhet vid Fjellstedtska skolan i Uppsala beviljas tilläggpension till sådant belopp, att hans sammanlagda pension uppginge till 2,800 kronor. På hemställan av bankoutskottet

beslöt riksdagen, enär tillräckliga skäl icke blivit anförda för en förhöjning av den Lilljebjörn lagligen tillkommande pensionen och då icke heller i övrigt några särskilda omständigheter förekommit, som påkallade en dylik höjning, att avslå propositionen.

Vad angår det i statsrådsprotokollet såsom precedensfall åberopade beslutet av 1917 års riksdag, varigenom läroverksadjunkten J. H. Hjorth tillerkändes viss tilläggs pension, vill riksdagen framhålla, att de i nämnda fall åberopade omständigheterna näppeligen kunna anses vara likartade med de här föreliggande. Hos Eders Kungl. Maj:t hade Hjorth hemställt om rätt att vid avskedstagandet från sin tjänst vid statens läroverk räkna sig tillgodo 10 år av sin tjänst vid Beskowska skolan i Stockholm. I häröver avgivet utlåtande anförde statskontoret, bland annat, att det måste anses betänkligt att sålunda avvika från en av den civila pensionslagens huvudgrunder och att statskontoret av sådan anledning för sin del icke kunde förorda en framställning till riksdagen i den form, som vore föreslagen. Med hänsyn till Hjorths framstående verksamhet som lärare och pedagogisk författare ville statskontoret emellertid tillstyrka, att honom vid avgången bereddes en tilläggs pension till angivet belopp. Departementschefen åberopade vad statskontoret anförde. Statskontorets uppfattning delas även av riksdagen. Den tilläggs pension, som beviljades Hjorth, kan sålunda enligt riksdagens mening icke åberopas såsom prejudikat i fråga om rätt för läroverkslärare att i pensions hänseende tillgodoräkna sig enskild lärartjänst utan måste närmast uppfattas såsom ett uttryck av erkännande för framstående pedagogiskt författarskap.

Enligt riksdagens mening synes det kunna medföra betydande principiella betänkligheter att i särskilda fall avvika från gällande grunder för beräkning av tjänstår för erhållande av statspension. Härigenom skulle vidare föregripas den utredning, som bör föregå införande av ändrade grunder för sådan tjänstårsberäkning. Under sådana förhållanden och då i övrigt icke anförts några särskilda omständigheter, som kunna påkalla en höjning av den Hesslén lagligen tillkommande pensionen, har riksdagen icke ansett sig böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts proposition.

Riksdagen får sålunda anmäla, att Eders Kungl. Maj:ts ifrågasvarande proposition icke av riksdagen bifallits.

Stockholm den 10 maj 1921.

Med undersätlig vördnad.